

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 16 listopada 2011 r.

**Pan
Piotr Koj
Prezydent
Miasta Bytomia**

LKA-4101-08-18/2011/P/11/132

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Urzędzie Miejskim w Bytomiu, zwanym dalej „Urzędem”, w zakresie działań związanych z realizacją obowiązków i uprawnień wynikających z występowania na obszarze gminy terenów górniczych Kompanii Węglowej SA Oddział KWK „Bobrek – Centrum”, w okresie od 1 stycznia 2008 r. do 31 marca 2011 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 11 października 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezydentowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność Urzędu w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyzszą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

1. NIK ocenia negatywnie działalność Urzędu w zakresie realizacji obowiązków i uprawnień wynikających z występowania na obszarze gminy terenów górniczych.

- 1.1 Zgodnie z art. 53 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. *Prawo geologiczne i górnicze*², dla terenu górniczego sporządza się miejscowy plan zagospodarowania

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”.

² Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 ze zm., zwana dalej „Pgg”.

przestrzennego³, w trybie określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁴. Mpszp Bytomia obejmował 1 033,8 ha, tj. 14,9% powierzchni miasta. W opracowaniu znajdowały się projekty planów miejscowych dalszych 2 155,2 ha, co łącznie stanowić będzie 31% powierzchni. NIK zwraca uwagę, że *mpzp*, zgodnie z art. 53 ust. 3 *Pgg*, jest jedynym dokumentem, w którym gmina może określić obiekty lub obszary, dla których wyznacza filar ochronny, w granicach którego, ze względu na ochronę oznaczonych dóbr, nie można wydobywać kopaliny albo można je wydobywać tylko w sposób zapewniający ochronę tych dóbr. Nabiera to szczególnego znaczenia w świetle wydarzeń w dzielnicy Karb, które miały miejsce w miesiącu lipcu 2011 r.

Niesporządzenie *mpzp* dla wszystkich terenów górniczych znajdujących się na obszarze miasta, Prezydent Bytomia tłumaczył nieaktualnością posiadanego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

- 1.2 Prezydent Miasta zaopiniował plan ruchu KW SA Oddział KWK „Bobrek-Centrum” na lata 2009–2011 niezgodnie z warunkami określonymi w koncesji nr 38/99 z 1 września 1999 r. W planie tym założono, w terenie zabudowanym dla ruchu Bobrek (dzielnice Karb i Miechowice), wpływy II i III kategorii terenu górniczego, natomiast w ww. koncesji zapisano, że wpływy eksploatacji górniczej na terenie zabudowanym nie przekroczą wartości II kategorii terenu górniczego.
- 1.3 Koszty sporządzenia projektu *mpzp*, zgodnie z art. 53 ust. 4 *Pgg*, obciążają przedsiębiorcę górniczego (w odniesieniu do terenu górniczego utworzonego przed dniem 2 września 1994 r. przedsiębiorca i gmina ponoszą koszty w równych częściach - art. 145 *Pgg*). W przypadku Bytomia, Urząd poniósł całkowite koszty sporządzenia projektów *mpzp* dla obszarów obejmujących w części tereny górnicze, w łącznej kwocie 327 300,38 zł⁵, nie występując do przedsiębiorców górniczych

³ Zwany dalej „*mpzp*”.

⁴ Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zm. zwana dalej „*upzp*”.

⁵ (1) Zmiana *mpzp* Śródmieścia Bytomia „Planu Rewitalizacji i Rozwoju Śródmieścia (ReRoŚ)” dla kwartału położonego pomiędzy ul. Jainty, ul. Webera i ul. Kwietniewskiego przyjęta Uchwałą nr IX/122/07 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 25 kwietnia 2007 r. – 28.670,00 zł. (2) *Mpszp* terenu położonego w dzielnicy Miechowice, obejmującego zabudowę pomiędzy ulicami Ks. Jana Frenzla i Jana Dzierżonia przyjęty Uchwałą nr XLV/627/09 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 kwietnia 2009 r. – 30.500,00 zł. (3) *Mpszp* dla terenu położonego na północ od ul. Powstańców Śląskich, obejmującego obszar w rejonie ulicy Dworskiej i Al. Jana Pawła II, zwany planem „Dworska - Wschód” przyjęty Uchwałą nr XLV/628/09 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 kwietnia 2009 r. – 51.850,00 zł. (4) *Mpszp* w rejonie ulicy Kędzierzyńskiej przyjęty Uchwałą nr XLV/629/09 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 kwietnia 2009 r. – 18.300,00 zł. (5) *Mpszp* północnej części dzielnicy Miechowice przyjęty Uchwałą nr LIII/759/09 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 28 października 2009 r. – 65.880,00 zł. (6) *Mpszp* fragmentu obszaru Rozbarku przyjęty Uchwałą nr LIV/786/09 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 25 listopada 2009 r. – 66.220,23 zł. (7) *Mpszp* dla terenu „Starych Miechowic” przyjęty Uchwałą nr VIII/87/11 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 23 lutego 2011 r. – 65.880,00 zł.

o ich zwrot. Przyczynę nieobciążenia przedsiębiorców górniczych kosztami sporządzenia projektów *mpzp* dla części ich terenów górniczych, Prezydent tłumaczył tym, że sporządzono je wyłącznie w oparciu o *upzp*. NIK nie podziela wyjaśnień Prezydenta, gdyż *mpzp* terenów górniczych, tak jak każdy plan miejscowy sporządzano w trybie ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* i nie ma żadnej specjalnej formy planu dla terenu górniczego, obejmującego tylko specjalistyczną problematykę górnictwa.

- 1.4 Gromadzona w Urzędzie, wg rzeczowego wykazu akt (teczka nr 7650), dokumentacja dotycząca szkód górniczych nie spełniała wymogów ewidencji, którą - zgodnie z Regulaminem organizacyjnym Urzędu - prowadził Wydział Ekologii. Jak wyjaśniono w trakcie kontroli - *Ewidencja szkód górniczych nie była prowadzona w postaci jednolitego odrębnego wykazu – zestawienia, ponieważ braki kadrowe nie pozwoliły na prowadzenie takiego katalogu.*
- 1.5 Na terenie gminy znajduje się 28 gminnych budynków mieszkalnych⁶, za które około 40-50 lat temu, w związku z ich złym stanem technicznym i brakiem możliwości przywrócenia do stanu pierwotnego, kopalnia wypłaciła odszkodowania, w ramach naprawy szkód górniczych. Część tych budynków jest nadal zamieszkiwana, w tym w 10 budynkach bez zameldowania, a pozostałe są pustostanami. Odszkodowania za ww. budynki wypłacono w trybie określonym w Dekrecie z dnia 6 maja 1953 r. *Prawo górnicze*⁷, gdzie - zgodnie z art. 59 ust. 9 - odszkodowanie pieniężne mogło być przyznane dopiero po wydaniu decyzji o rozbiórce uszkodzonego budynku. NIK zwraca uwagę, że w związku z wypłatą odszkodowania, zakłady górnicze nie są zobowiązane do zabezpieczania ww. budynków przed wpływami projektowanej eksploatacji, a tym bardziej do naprawy szkód będących jej skutkiem. W ocenie NIK, przyczyny które zadecydowały o wypłacie odszkodowania za ww. budynki oraz wpływy przyszłej eksploatacji górniczej mogą doprowadzić do katastrofy budowlanej. Fakt niedokonania rozbiórki ww. budynków Prezydent tłumaczył m.in. tym, że zostały one odszkodowane kilkadziesiąt lat temu, w związku z czym nie potrafi on wskazać przyczyn niepodjęcia działań przez ówczesne władze. Dodatkowo wyjaśnił, że przemiany

⁶ w rejonie ulic Odrzańskiej, Kwiatowej, Słonecznej, Północnej, Zielonej, Towarzystkiej

⁷ Dz. U. z 1978 r. Nr 4, poz. 12 ze zm.

ustrojowe, które nastąpiły w międzyczasie, zmieniające się przepisy prawa oraz brak dokumentacji w tym zakresie uniemożliwia ustalenie przyczyn zaistniałej sytuacji.

2 Jednocześnie NIK ocenia pozytywnie:

- 2.1 Pracę Urzędu w sytuacji zaistniałej katastrofy budowlanej z lipca 2011 r., kiedy na bieżąco monitorowano sytuację w tej dzielnicy oraz podejmowano niezbędne działania w celu zachowania bezpieczeństwa mieszkańców, w tym prowadzono akcję informacyjną i organizację ewakuacji z obiektów zagrożonych oraz nawiązano i kontynuowano współpracę w powyższym zakresie m.in. z: KW SA Oddział KWK Bobrek-Centrum oraz Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego, Policją i Strażą Miejską.
- 2.2 Prowadzenie nadzoru nad realizacją warunków, pod jakimi pozytywnie zaopiniowano plany ruchu KW SA Oddział KWK Bobrek-Centrum, za wyjątkiem jednego z pięciu warunków do planu ruchu na lata 2009-2011, dotyczącego sporządzenia przez kopalnię oceny możliwości wystąpienia zagrożenia ze strony deformacji nieciągłych w rejonach projektowanej eksploatacji. W tym przypadku Urząd nie podjął żadnych działań w celu wyegzekwowania ww. warunku, a kopalnia do dnia zakończenia kontroli nie poinformowała o sposobie jego realizacji.
- 2.3 Utworzenie w 2009 r. zespołów ds. usuwania szkód górniczych w obiektach budowlanych i infrastrukturze oraz ds. kompleksowego projektu odwadniania niecek bezodpływowych w celu nadzoru nad realizacją harmonogramów usuwania szkód górniczych. Powołanie zespołów spowodowało szybszy obieg informacji, kierowanie właściwych wniosków o usunięcie szkód oraz pozwoliło nadzorować usuwanie szkód w jednostkach organizacyjnych gminy.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Podjęcie działań w celu zwrotu poniesionych przez Urząd kosztów sporządzenia projektów *mpzp* dla terenów górniczych.**
- 2. Prowadzenie ewidencji związanej ze szkodami górniczymi, zgodnie z wymogami określonymi w Regulaminie organizacyjnym Urzędu.**
- 3. Ocenę stanu technicznego budynków, za które Urząd otrzymał odszkodowanie od przedsiębiorców górniczych z tytułu szkód górniczych, w celu podjęcia stosownych działań.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy *o NIK*, oczekuje przedstawienia przez Pana Prezydenta, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy *o NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy *o NIK*, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.